

โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง”*

The Worldviews Reflected from the Invectives of Northern Thai Dialect on “Ha Khon Mueang” Facebook Fanpage

นลินี สุวรรณโปก¹, สราวุธ หล่อดี², วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์³

Nalinee Suwannapok¹, Sarawut Lordee², Warunya Yingyongsak³

Received: 31 August 2021

Revised: 16 November 2021

Accepted: 25 November 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” เก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษที่ปรากฏจากการแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จำนวน 223 คำโดยใช้แนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ ผลการวิจัยพบโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม 2) โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ จากผลการวิจัยทำให้พบว่า คำบริภาษเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน

คำสำคัญ: โลกทัศน์, คำบริภาษ, ภาษาไทยถิ่นเหนือ, เฟซบุ๊ก, แฟนเพจ “ฮาคคนเมือง”

Abstract

Invectives are part of a language that represents the culture of each group of people. This article aims to analyze the worldview reflected from the invectives of Northern Thai dialects on “Ha Khon Mueang” Facebook fanpage. 233 invectives that appeared in the comments of the “Ha Khon Mueang” Facebook fanpage from March 2012 to December 2020 were collected and were then analyzed according to the Sapir-Whorf hypothesis. The results showed that the

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” ปรินตีปรินตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยพะเยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ นลินี สุวรรณโปก สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: Jubjybswnp@gmail.com

² อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: sarawut_lordee@hotmail.co.th

³ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: warunyingyong@gmail.com

¹ Master Degree Student, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

² Lecturer, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

³ Lecturer, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

worldviews of Northern people reflected from the invectives of Northern Thai dialects can be categorized into 2 groups, namely, 1) the worldviews towards beliefs about ghosts, religions, ritual objects, and prohibitions, and 2) worldviews towards living based on birth, occupation, plants, animals, food, utensils, and diseases. From the results, it was found that the invectives are part of the language that represents the culture of each group of people.

Keywords: Worldview, invective, Northern Thai dialect, Facebook, “Ha Khon Mueang” fanpage

บทนำ

มนุษย์มีภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร สื่อความรู้สึก อารมณ์ ความคิด จินตนาการ ทำให้สามารถกำหนดหรือรู้ความประสงค์ของกันและกันได้ ทั้งนี้คำบริภาษถือว่าเป็นภาษารูปแบบหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ได้ กล่าวคือ บริภาษ หมายถึง กล่าวติเตียน กล่าวโทษ คำว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 654) ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ผู้กล่าวมุ่งหวังให้ผู้ที่ถูกกล่าวได้รับความอับโชค เศรษฐีร้าย หรือเพื่อก่อให้เกิดความเจ็บแค้น คำบริภาษในแต่ละสังคมอาจมีลักษณะที่เป็นไปตามสภาพแวดล้อม บริบทสังคม วิถีชีวิต หรือระบบความคิดของผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมแห่งรอยยิ้ม เป็นสังคมแห่งการให้ ทุกคนในสังคมเติบโตมาด้วยการอบรมสั่งสอนให้มีความหมาย พุดจาอ่อนหวาน อ่อนน้อมถ่อมตน แต่ในบางสถานการณ์เมื่อบุคคลรู้สึกไม่พอใจ โกรธ หรือเกลียด มักจะแสดงออกหลายรูปแบบ เช่น การแสดงออกทางสายตา สีหน้า ท่าทาง รวมทั้งการเอ่ยวาจาด้วยคำพูดที่รุนแรง หยาดคาย หรือการใช้ถ้อยคำบริภาษ ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมากต่อคนในสังคมเนื่องจากสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น ระบบควบคุมยังมีข้อจำกัดเฉพาะ และไม่มี การประมวลสภาพรูปแบบการสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ ทำให้ปรากฏข้อความหรือการใช้คำ

ที่ไม่เหมาะสมในสื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการใช้คำบริภาษในเฟซบุ๊กที่เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย (วีรพงษ์ พวงเล็ก, 2561: 19)

เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคอนเมือง” เป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีบุคคลเข้ามาสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่างๆ และปรากฏการใช้คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือหลายคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้บริภาษ เป็นลายลักษณ์อักษร การบริภาษในสื่อดังกล่าวเป็นการบริภาษแบบไม่เห็นหน้ากันจึงสามารถพิมพ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำบริภาษ พบประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำบริภาษ บทบริภาษ รูปแบบคำบริภาษ ลักษณะถ้อยคำสำนวนในบทบริภาษ ความหมายของคำบริภาษ วัจนกรรมบริภาษ สาเหตุการเกิดบริภาษ กลวิธีการบริภาษ ค่านิยม และโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษ และกลวิธีการสร้างคำบริภาษด้านรูปแบบและโครงสร้างทางไวยากรณ์ (วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์, 2536 ; ศรศักดิ์ ไชยมงคล, 2540 ; สมบูรณ์ ศรีระสันต์, 2542 ; พนมพร นิรัฐทวี, 2544 ; วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2547 ; วิไล ธรรมวาจา, 2549 ; รัญชนีย์ ศรีสมาน, 2552 ; อรรถวิทย์ รอดเจริญ, 2552 ; ศุภชัย ติระวิชัย, 2556 ; ศิวริน แสงอาวุธ, 2557 ; อรทัย ชินอัครพงศ์, 2557 ; สมบัติ สมศรีพลอย, 2559 ; ทิพวัลย์ เหมระ, 2560, 2562) การศึกษาดังกล่าวเป็นการ

ศึกษาคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามผู้ใช้ภาษา จุลสาร นวนิยาย บทละครนอก บทสนทนาในชีวิตจริง พจนานุกรม เพลงพื้นบ้าน ละครโทรทัศน์ วรรณคดี และสื่อออนไลน์

การศึกษาคำบริภาษข้างต้นจึงทำให้เห็นลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มคนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่าคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏในสื่อออนไลน์เป็นข้อมูลที่น่าสนใจและสามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลเพื่อศึกษาลักษณะของภาษาและวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกับการศึกษาคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” เนื่องจากเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีคนกดถูกใจและกดติดตามจำนวนมากกว่าสี่แสนคน แสดงให้เห็นถึงการมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลที่พบเห็นเพจนั้น นอกจากนี้เฟซบุ๊กแฟนเพจดังกล่าวมีคนที่ยังสื่อสารเป็นคนภาคเหนือและมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่หลากหลายและเป็นกันเอง จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่สนใจในการศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านต่างๆ จากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในสื่อดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง”

วิธีการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำบริภาษ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

1.2 ผู้วิจัยคัดเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจากเฟซบุ๊กแฟนเพจที่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในการสื่อสาร ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีคนกดถูกใจและกดติดตาม เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงการมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลที่พบเห็นเพจนั้น จึงทำให้เกิดการสนทนาและแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบเป็นกันเอง ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารของคนภาคเหนือ นอกจากนี้เฟซบุ๊กแฟนเพจดังกล่าวมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา และมีการนำเสนอเนื้อหาหรือประเด็นที่หลากหลายด้วย ผู้วิจัยจึงพิจารณาคัดเลือกเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” เป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏการแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเพจในวันที่ 27 มีนาคม 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2563 โดยพิจารณาคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจากบริบทข้อความและความหมายของคำบริภาษ ได้แก่ คำแสดงการดูหมิ่น เหยียดหยาม ต่ำว่า ดิเดียด ก้าวโทษ เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ เสียหน้า เสื่อมเสียชื่อเสียง หรือคำที่มีความหมายส่อไปในทางลบ ทั้งนี้คำบริภาษอาจเป็นคำหยาบหรือไม่ก็ได้ ซึ่งประกอบด้วยคำตั้งแต่ 1 คำขึ้นไป เช่น บ่าง่าว ง่าวแต้ง่าวว่า ง่าวไป้ง่าวว่า ง่าวควายยังหลิวกเหลือก่อน (ไอ้ไอ้โง่จริงๆ โง่บัดซบจริงๆ วัวควายยังฉลาดกว่าอีก) บ่าจ่าดหมาขอหื้อมึงแก้น้ำลายต่ายเนอบะ (ไอ้เผ่าพันธุ์สุนัขขอให้มึงสลักน้ำลายตายนะ) จากตัวอย่างข้อความแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” คำว่า บ่าง่าว ง่าวแต้ง่าวว่า ง่าวไป้ง่าวว่า บ่าจ่าดหมา เป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ ผู้วิจัยจึงเก็บ

รวบรวมข้อมูลลักษณะคำดังกล่าวเพื่อใช้วิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ พบคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ที่สะท้อนโลกทัศน์ของคนภาคเหนือ จำนวน 223 คำ จากข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 303 คำ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ตามแนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ ของเอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ และเบนจามิน ลี วอร์ฟ (Sapir, 1957 ; Whorf, 1956) ที่กล่าวว่าภาษาเป็นตัวกำหนดความคิดของคน เพื่อพิสูจน์แนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ซึ่งจะให้เห็นว่าภาษาสามารถสะท้อนความคิด โลกทัศน์ หรือมุมมองต่างๆ ของคนภาคเหนือได้อย่างชัดเจน

3. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” พบโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ด้านความเชื่อ และโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. โลกทัศน์ด้านความเชื่อ

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ได้สะท้อนโลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม พบจำนวน 52 คำ ดังนี้

1.1 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี พบจำนวน 32 คำ คนภาคเหนือเชื่อว่า ผีมีอยู่ 2 ประเภท คือ ผีดีและผีร้าย ผีดีเป็นผีที่คอยปกป้องดูแลรักษาคนในครอบครัวและชุมชนให้อยู่ดีมีสุข ส่วนผีร้ายมักจะหมายถึงผีที่เป็นวิญญาณเร่ร่อนตามที่ต่างๆ ตายแล้วไม่ได้ไปผุดไปเกิด อาจทำร้ายผู้คนให้เกิดความเจ็บป่วย โดยเฉพาะผู้ที่ล่วงเกินทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ (ปรีดาจันทร์แจ่มศรี และอดิเทพ วงศ์ทอง, 2554: 163) ความเชื่อเรื่องผีของคนภาคเหนือแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ภาษาจากคำบริภาษ เช่น บ่าผีกินไต บ่าผีปกกะโหล้ง บ่าเผตคอยยาว บ่าพายยอกหน้า โบมผี พาย พายโบม พายหล่อง คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่อหรือชนิดของผี ซึ่งชนิดของผีที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ ทำให้เห็นความคิดของคนภาคเหนือที่ทำให้ผีดังกล่าวเป็นประเภทผีร้าย เช่น พาย (ผีพราย) เป็นวิญญาณที่แฝงเร้นสิงสู่ในร่างกายเพื่อกินของสดคาวและอวัยวะภายในของคนที่ถูกสิง บ่าผีปกกะโหล้ง เป็นผีที่อาศัยอยู่ในป่าลึกส่งเสียงร้องดังปกกะโหล้งๆ หรือปก ปกกะโหล้ง ขอบหลอกหลอนคนที่เข้าไปในป่า (ศราวุธ หล่อดี, 2561: 118-119) นอกจากนี้คนภาคเหนือยังมีความเชื่อว่า ผีมีอำนาจหรืออิทธิฤทธิ์กระทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อคน อาจทำให้เจ็บป่วยหรือเสียชีวิตซึ่งเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น บ่าผีกินไต (ไอ้ผีกินไต) บ่าพายยอกหน้า (ไอ้ผีพรายกระแทกหน้า)

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือพบความเชื่อเรื่องผีที่เกี่ยวกับศาสนาเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น บ่าเผตคอยยาว (ไอ้เปรตคอยยาว) เป็นคำบริภาษที่แสดงให้เห็นลักษณะของเปรต (เปรต) ซึ่งเป็นผีที่เกิดจากเมื่อมีชีวิตประพฤติน่าเกลียดและผิดศีลธรรมต่อบุพการี รวมทั้งขอบกินของวัด หรือเอาของวัดมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพระสงฆ์

เมื่อตายไปแล้วจะกลายเป็นผีเปรต มีรูปร่างสูง ผอม คอยาว ผมยาว มื่อยาว ขายาว ตัวดำ ปากเล็ก เท้ารูเข็ม (ศราวรุช หล่อตี, 2561: 118) คำบริภาษดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนภาคเหนือ แม้ว่าปัจจุบันคนภาคเหนือส่วนมากจะนับถือ พุทธศาสนา แต่ความเชื่อเรื่องผีก็ยังคงมีอิทธิพล ต่อระบบความคิดของคนภาคเหนือ เนื่องจาก เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือต่อกันมาและผนวก เข้ากับพุทธศาสนาอย่างกลมกลืน

1.2 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับ ศาสนา พบจำนวน 3 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น อีม้าหลูกแก้ว เป็นคำบริภาษที่นำคำเรียก เพศหญิง ประกอบกับสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์มี กระดูกสันหลัง การกระทำ พฤติกรรมหรืออาการ ที่สัตว์แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความเชื่อที่ เชื่อมโยงมาจากประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา มา ประกอบเป็นคำบริภาษ คำว่า ลูกแก้ว หมายถึง นาค ผู้ที่จะบวช โดยมากหมายถึงผู้จะบวชเป็น สามเณร (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2547: 657) โดยก่อน การแห่ลูกแก้วจะแต่งตั้งให้ผู้ที่บวชมีลักษณะคล้าย กษัตริย์เรียกว่า ลูกแก้ว จากนั้นผู้ที่เป็นลูกแก้วจะ ชี้อ้าที่มีการตกแต่งอย่างสวยงาม และเคลื่อน ขบวนแห่ลูกแก้วจากบ้านไปวัดเพื่อประกอบพิธี ทางศาสนา (อรุณี ตันศิริ, 2549: 82) สิ่งดังกล่าว แสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือที่ มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา จึงมีการ สืบทอดประเพณีการบวชสามเณรหรือการบวช ลูกแก้ว ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กชายได้เรียนรู้ หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาและเพื่อสืบทอด พุทธศาสนาให้ยั่งยืน

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือพบความ เชื่อเรื่องนรกที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและมีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนภาคเหนือเห็น ได้จากคำบริภาษ เช่น หม้อนอก (หม้อนอก) ไร่ หม้อนอก ความเชื่อเรื่องนรกได้สะท้อนความคิด

ของคนภาคเหนือผ่านคำบริภาษภาษาไทยถิ่น เหนือที่สอดคล้องกับความเชื่อตามหลักคำสอน ของพุทธศาสนาที่ว่า ผู้ใดที่กระทำความดีจะได้ ขึ้นสวรรค์ ส่วนผู้ที่กระทำความชั่วจะตกนรกและ ต้องชดใช้กรรมในขุมนรก การนำคำว่า หม้อนอก (หม้อนอก) มาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทย ถิ่นเหนือ แสดงถึงการดูถูกอีกฝ่ายหนึ่งว่าเป็นผู้ที่ กระทำแต่ความชั่วและสมควรตกนรก

1.3 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับ สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม พบจำนวน 13 คำ พบคำบริภาษที่มีความเชื่อมโยงมาจากพิธีกรรม เกี่ยวกับชีวิตของคนภาคเหนือ เห็นได้จากการ นำสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมมาประกอบเป็น คำบริภาษ เช่น ควายสะตวง (รูปปั้นควายใน กระบะกาบกล้วยใส่เครื่องเช่น) ต้าเฮาะ (ไม้ที่ใช้พลิกศพ) ป่าควายสะตวง (ไร่รูปปั้นควายใน กระบะกาบกล้วยใส่เครื่องเช่น) โบรม (โลงศพ) โบรมผี (โลงศพผี) พายโบม (โลงศพผีพราย) พาย หล่อง (โลงผีพราย) อี้จ่าดงวาควายสะตวง (อี้เผ่า พันธุ์ที่โง่เหมือนรูปปั้นควายในกระบะกาบกล้วย ใส่เครื่องเช่น) คำบริภาษข้างต้นปรากฏสิ่งของ เครื่องใช้ในพิธีสังเคราะห์ อันเป็นพิธีกรรมที่คน ภาคเหนือเชื่อว่า ความผิดปกติดังๆ ที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากเคราะห์ร้าย จึงมีความจำเป็น ที่ต้องทำพิธีเพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ร้าย เมื่อ ทำพิธีเสร็จแล้วจะทำให้ชีวิตกลับสู่ภาวะปกติ พิธีกรรมดังกล่าวมีเครื่องประกอบพิธีที่สำคัญ คือ ควายสะตวง ดังคำบริภาษคำว่า ควายสะตวง ป่าควายสะตวง อี้จ่าดงวาควายสะตวง การนำคำ ว่า ควายสะตวง ซึ่งเป็นรูปปั้นควายที่อยู่ในกระบะ กาบกล้วยสำหรับใส่เครื่องเช่นมาประกอบเป็นคำ บริภาษเพื่อสื่อให้เห็นว่า ผู้ถูกบริภาษเป็นคนโง่ เหมือนควายตามที่มีความคิดว่าควายเป็นสัตว์ที่โง่ และควายสะตวงเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ไม่มีการรับรู้ ไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ จึงเป็นสิ่งตอกย้ำและ

แสดงถึงความด้อยทางปัญญาของผู้ที่ถูกบริภาษ

นอกจากนี้พบคำบริภาษที่ประกอบด้วยสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายซึ่งเป็นสิ่งอัปมงคล เช่น ต้าเฮาะหรือไม้ทำเราะ เป็นไม้ที่ใช้พลิกศพ ทางศพ หรือเขี่ยศพเมื่อเผาศพ ไม้ทำเราระนี้ถือเป็นไม้ที่นำรังเกียจและอัปมงคลอย่างยิ่ง (ภูเดช แสนสา, 2555: 202-203) สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมที่ปรากฏในคำบริภาษ เช่น โบรม โบรมผี พายโบม พายหล่อง พบคำว่า โบรมและหล่อง หมายถึง โรงศพหรือหีบบรรจุศพ ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล ทั้งนี้คำว่าโบมและหล่องสามารถนำมาประกอบกับคำอื่นเพื่อให้เกิดความอัปมงคล คนภาคเหนือจึงเห็นว่า เมื่อนำสิ่งไม่เป็นมงคลมาใช้ในการบริภาษจึงเป็นการมอบสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่เป็นหายนะให้แก่ผู้ถูกบริภาษ

1.4 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม พบจำนวน 4 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น คืดบ้านคืดเมือง (ขีตบ้านขีตเมือง) ปาคืด (ไ้อ้ขีต) ป่าห่าคืดผี (ไ้อ้โรคห่าขีตผี) คำว่า คืด (ขีต) หมายถึง เสนียด จัญไร อัปมงคล (อุดมรุ่งเรืองศรี, 2547: 96) ทั้งนี้ คืด (ขีต) มักถูกกล่าวถึงในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีระบบความเชื่อเรื่องขีต ซึ่งเป็นข้อห้าม ในการดำรงชีวิต ดังตัวอย่างความเชื่อเรื่องขีตที่เกี่ยวกับดิน เช่น ห้ามถมสถานที่สาธารณะ ห้ามถมดินที่ปากถ้ำ ห้ามทำลายจอมปลวก เนื่องจากเชื่อว่าเป็นที่สถิตของสิ่งเหนือธรรมชาติ การถมหรือทำลายสิ่งดังกล่าวถือว่าการลบหลู่ ความเชื่อเรื่องขีตที่เกี่ยวกับน้ำ เช่น ห้ามถมสมุทร ห้ามถมแหล่งน้ำ แม้ว่าจะถมเพื่อสร้างนา บ้านเรือน หรือเมือง คนภาคเหนือเชื่อว่า ผีมีประจำอยู่ทุกหนทุกแห่งตามแหล่งน้ำ การถมแหล่งน้ำจะทำให้ผีไม่พอใจ และทำให้เกิดผลร้ายที่เรียกว่า ตกขีต นำมาซึ่งความพินาศแก่ตนเอง ครอบครัว และบ้านเมือง เป็นต้น (สุนทร คำยอด, 2557: 62-65)

ความเชื่อเรื่องขีตได้ถ่ายทอดผ่านการสอนและการบอกเล่า จึงทำให้ความเชื่อเรื่องขีตสามารถจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งรอบตัว องค์ความรู้เรื่องดังกล่าวสามารถครอบงำวิถีคิดของคนภาคเหนือโดยปราศจากการตั้งคำถาม เมื่อใดกล่าวถึงเรื่องขีตย่อมมาพร้อมกับความเกรงกลัว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ความเชื่อดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง (สุนทร คำยอด, 2557: 62) จากความเชื่อเรื่องขีตข้างต้น เมื่อนำคำว่า คืด (ขีต) มาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ จึงหมายถึงการนำเอาความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ห้ามกระทำหรือสิ่งที่คนต้องเกรงกลัว สิ่งที่เป็นเสนียดจัญไรมาสู่ผู้ที่ถูกบริภาษเพื่อให้เกิดความอัปมงคลหรืออุบาทว์อีกด้วย

2. โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ได้สะท้อนโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ พบจำนวน 171 คำ ดังนี้

2.1 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิดพบจำนวน 17 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น จ้าดวอก (เผ่าพันธุ์ลิง) จ้าดหมา (เผ่าพันธุ์สุนัข) บ่างาวเจ็บ้อ (ไ้อ้โง่เหมือนพ่อ) ป่าจ้าดงาว (ไ้อ้เผ่าพันธุ์โง่) ป่าเยหิแม่มึง (ไ้อ้ร่วมเพศกับแม่ตนเอง) ป่าลูกจู้ (ไ้อ้ลูกชู้) คำบริภาษข้างต้นมีการนำคำที่เกี่ยวกับชาติกำเนิด ฐานะหรือสถานภาพของบุคคลมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น จ้าด (ชาติ) หมายถึงเผ่าพันธุ์ ป้อ (พ่อ) แม่ ลูก คำดังกล่าวเมื่อประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือมีความหมายที่แสดงถึงการดูหมิ่น ไม่ให้เกียรติบุพการีและบรรพบุรุษ สิ่งเหล่านี้เป็นการกระตุ้นและสร้างความโกรธให้กับผู้ที่ถูกบริภาษ เนื่องจากคนภาคเหนือยึดมั่นในระบบอาวุโส ให้

ความเคารพตักตัญญูต่อบุพการีและบรรพบุรุษ ดังที่เรณู อรรถาเมศร์ (2558: 130) กล่าวว่า คนภาคเหนือยกย่องความกตัญญูทวดเวทิต่อผู้ที่เคยมีพระคุณ การทำลายล้างและไม่รู้บุญคุณของพ่อแม่และผู้ที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นลักษณะโทษที่ได้รับการตำหนิติเตียนอย่างมหันต์จากสังคม จากข้อความแสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือให้ความสำคัญกับความกตัญญู โดยต้องประพฤติปฏิบัติตนต่อผู้มีพระคุณ บุพการี และบรรพบุรุษอย่างให้เกียรติ หากไม่ให้เกียรติหรือทำให้เสื่อมเสีย ถือว่าอกตัญญูไม่รู้คุณและจะถูกคนในสังคมประณาม

2.2 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ พบจำนวน 13 คำ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพค้าขาย เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น ป่าควาย (ไ้ควาย) ป่าควายนา (ไ้ควายนา) บ่าจัว (ไ้จัว) บ่าพายเฮ็บเป็ด (ไ้ผีพรายเห็บเป็ด) หน้าหยิ่งแป๊ะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะปวย) อีดอกไม้กาดจัว (อีดอกไม้ตลาดจัว) อีเต้าคันทนา (อีกระเต้าคันทนา) อีม้าแห่ลูกแก้ว (อีม้าแห่นาค) ไ้จัว (ไ้จัว) คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยคำที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการใช้ที่ดิ้นเพาะปลุกพืช รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ ดังปรากฏคำว่า นาน เป็นพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกพืช คันทนา เป็นดินที่พูนขึ้นเป็นคันตามท้องนาสำหรับขังน้ำไว้ปลูกพืช สำหรับการเลี้ยงสัตว์ปรากฏคำว่า ควายจัว (จัว) เป็ด แป๊ะ (แพะ) และม้า ทั้งนี้คนภาคเหนือมักตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ศราวุธ หล่อดี, 2564: 411) อาชีพนี้ต้องอาศัยพื้นที่ในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์จึงพบคำศัพท์ดังกล่าวในคำบริภาษ

นอกจากนี้ยังปรากฏคำที่เกี่ยวกับอาชีพค้าขาย คือคำว่า กาด (ตลาด) เป็นสถานที่ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า เช่น ผลิตผลทางการเกษตร สัตว์

กาดหรือตลาดของคนภาคเหนือเป็นสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะ บางแห่งเป็นสถานที่ที่ถูกกำหนดวันและเวลาโดยจัดขึ้นตามชนบทและตัวเมืองเรียกว่า กาดนัดหรือตลาดนัด สิ่งดังกล่าวทำให้เห็นสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของคนภาคเหนือที่พบเห็นได้ทั่วไปจนถึงทุกวันนี้

2.3 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับพืช พบจำนวน 13 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น ชงผมหยิ่งป่าหญ้าคา ผ่อหยิ่งป่าปิ่นเนา หน้าผ่อหยิ่งเก้าป่ายม หน้าผ่อหยิ่งฝักบุงป่าดเสา หีเต้ากิบป่าฟัก อ่องออดเต้าหน่วยป่าคอดแลน อีแก่นในป่าผาง อีควายมะโอ อีป่าขามข้อเดียว อีป่าถั่วเค้นซั้ง คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่อพืชที่อยู่ในท้องถิ่นภาคเหนือ คือ หญ้าคา ป่าปิ่น (มะตุ้ม) ป่ายม (มะยม) ฝักบุง ป่าฟัก (ฟัก) ป่าคอดแลน (ลิ้นจี่ป่า) ป่าผาง (มะปราง) มะโอ (ส้มโอ) ป่าขาม (มะขาม) ป่าถั่ว (ถั่วฝักยาว) พืชดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือมีวิถีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติจึงนำพืชที่อยู่รอบตัวมาประกอบเป็นคำบริภาษ

นอกจากนี้คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่เกี่ยวกับพืชได้แสดงให้เห็นวิถีคิดของคนภาคเหนือที่นำเอาชื่อพืชและลักษณะเด่นของพืชมาเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ที่ถูกบริภาษ เช่น ชงผมหยิ่งป่าหญ้าคา เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของทรงผมกับหญ้าคาซึ่งเป็นวัชพืชที่รกและขึ้นหนาแน่นไม่เป็นระเบียบ อาจกล่าวได้ว่าผมของผู้ถูกบริภาษรุงรังยุ่งเหยิง ผ่อหยิ่งป่าปิ่นเนา เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของผลมะตุ้มเน่ากับผู้ที่ถูกบริภาษ เมื่อผลมะตุ้มเน่าจะมีลักษณะละ สีขำ มีเมือกเหนียว ส่งกลิ่นเหม็นไม่น่ามอง อาจกล่าวได้ว่าผู้ถูกบริภาษนั้นน่ารังเกียจ หน้าผ่อหยิ่งเก้าป่ายม เป็นการเปรียบเทียบหน้าของผู้ถูกบริภาษกับต้นมะยมที่มีลักษณะขรุขระ เป็นปุ่มปม อาจกล่าวได้ว่าผู้ถูกบริภาษมีผิวหน้าไม่เรียบเนียน อ่องออด

เต้าหน่วยปากอแลน เป็นการเปรียบเทียบขนาดสมองของผู้ที่ถูกบริภาษว่ามีสมองเพียงน้อยนิดเท่ากับผลคอกแลนหรือลันจีป่าที่มีขนาดเล็ก ผิดขรุขระ อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ถูกบริภาษโง่หรือไม่มีความคิด เป็นต้น

2.4 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ พบจำนวน 61 คำ การดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติรวมถึงสัตว์นานาชนิด เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น กำกิดูไซ (ความคิดดูไซ) จำดวอก (เผ่าพันธุ์ลิง) จำดหมา (เผ่าพันธุ์สุนัข) ป่าขี้จิกกิม (ไอ้อูจจาเรจิงจก) ป่าขี้เปี้ยแมงแล็บ (ไอ้อแมลงสาบง่อยเปลี้ย) ป่าควาย (ไอ้อควาย) ป่าจัว (ไอ้อัว) ป่าจิกงอมฮอลล์ (ไอ้อจิงโกร่งอมฮอลล์) ป่าต๊ับไฮ (ไอ้อต๊ับไร) ป่านกกระจอก (ไอ้อนกกระจอก) ป่าแป้ววอากาศ (ไอ้อพยาธิวากาศ) ป่าพายเฮ็บเปิด (ไอ้อผีพรายเห็บเปิด) ป่าเมือกป่าดัก (ไอ้อเมือกปลาตุก) ป่าคอกหมาแม่ต้อง (ไอ้อคอกสุนัขตัวเมียที่ยังให้นมลูกอยู่) ป่าหน้ากะหล็อกน้องหมาไก้ง (ไอ้อหน้าชอกขาพับสุนัขลายต่าง) ป่าหน้ามอด (ไอ้อหน้ามอด) ป่าหน้าแมวโพง (ไอ้อหน้าแมวคราว) ป่าหน้าฮูซี่หมาว้อ (ไอ้อหน้ารุกราวสุนัขบ้า) ป่าอ่องออหมูป่า (ไอ้อสมองหมูป่า) สวกปั่นหมา (ดูเหมือนสุนัข) หน้าเป็บหยังฮูปู้ตีนต๊ับ (หน้าแบนเหมือนรูปโดนเท้ากระทืบ) หน้าหยังกับหยังเขียด (หน้าเหมือนกบเหมือนเขียด) หน้าหยังแป๊ะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะป่วย) หัวอก (โรคหาลิง) อึ่งเหลื่อมกินหมา (อึ่งเหลื่อมกินสุนัข) อี้จ้างน้ำ (อี้ข้างน้ำ) อี้จ้างมูบ (อี้ข้างหมอบ) อีนกเขาถ่ายขน (อีนกเขาผลัดขน) อี้ม้าแห่ลูกแก้ว (อี้ม้าแห่นาค) อิวอกแลน (อี้ลิงตะกวด) อี้หน้าป่ากุดจี้เดือนเกียง (อี้หน้าแมลงปีกแข็งเดือนตุลาคม) อี้อึ่งกิดเม่า (อี้อึ่งอ่างกินแมลงเม่าจนจุก) ไอ้อจัว (ไอ้อัว) ไอ้อหน้าจะเล้ออมฮอลล์ (ไอ้อหน้าจิงเหลนอมฮอลล์)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์ขาปล้องที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ คือ แมงแล็บ (แมลงสาบ) จิกง (จิงโกร่ง จิงหริดหัวตะกั่ว) ไฮ (ไร) เฮ็บ (เห็บ) มอด ป่ากุดจี้ (แมลงปีกแข็งชนิดหนึ่ง) เม่า (แมลงเม่า) สัตว์มีกระดูกสันหลัง คือ งูไซ วอก (ลิง) หมา จิกกิม (จิงจก) ควาย จัว (วัว) นกกระจอก (นกกระจอก) เป็ด ป่าดุก (ปลาตุก) หมาแม่ต้อง (สุนัขตัวเมียที่ยังให้นมลูกอยู่ มักพอม และนมยาน) หมาไก้ง (สุนัขที่มีลายเป็นต่างดวงโตๆ) แมวโพง (แมวคราว แมวตัวผู้ที่แก่และชอบเที่ยว) หมาว้อ (สุนัขบ้า สุนัขที่เป็นโรคกลัวน้ำ) หมูป่า กับ (กบ) เขียด แป๊ะ (แพะ) งูเหลื่อม จ้าง (ข้าง) นกเขา ม้า แลน (ตะกวด) อึ่ง จะเล้อ (จิงเหลน) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง คือ แป้ว (พยาธิ) ปู้ (ปู) และสัตว์ในนินาย คือ จ้างน้ำ (ชื่อสัตว์ในนินาย รูปร่างเหมือนข้างอ้ายอยู่ตามวังน้ำ) สัตว์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสัตว์จึงนำเอาสัตว์ที่รู้จักหรือเห็นในชีวิตประจำวันมาประกอบเป็นคำบริภาษ

นอกจากนี้ยังพบ การนำชื่อสัตว์ พฤติกรรม หรือลักษณะบางประการของสัตว์มาเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ถูกบริภาษ และสร้างเป็นคำเพื่อใช้บริภาษในภาษาไทยถิ่นเหนือ เช่น หน้าอย่างแป๊ะเมื่อย เป็นการเปรียบเทียบหน้าของผู้ถูกบริภาษว่าเหมือนแพะที่กำลังป่วย สวกปั่นหมา เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือนิสัยของผู้ถูกบริภาษว่าดูร้ายเหมือนสุนัข จากตัวอย่างคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือทำให้เห็นว่าการนำสัตว์ ลักษณะของสัตว์ มาใช้เปรียบเทียบในคำบริภาษ มักเป็นการสื่อถึงพฤติกรรมหรือลักษณะที่ไม่ดีของผู้ถูกบริภาษ

2.5 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร พบจำนวน 9 คำ เป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ของคน

ภาคเหนือเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แก่นตำเต้า มะลานตัม (ลูกตาเท่าลูกลานตัม) หน้าหยิ่งควาย กินจิ้นส้มบูด (หน้าเหมือนควายกินแหนมบูด) อีน้ำพิกน้ำผัก (อีน้ำพริกน้ำผัก) คนเฒ่าป่าปิ้ง (คนแก่ปลาปิ้ง) อีป่าฮ้อไอ้ (อีปลาร้าเหม็น) อีหน่อ ไอ้แฮมคีน (อีหน่อไม้เหม็นค่างคีน) ไอ้หน้าจะเลื่อมฮอลล์ (ไอ้หน้าจิ้งเหลนอมฮอลล์)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่ออาหารท้องถิ่นภาคเหนือดั้งเดิมและชื่ออาหารสมัยใหม่ ซึ่งอาหารท้องถิ่นภาคเหนือดั้งเดิมเป็นของกินที่ทำจากพืชหรือเนื้อสัตว์ เช่น มะลานตัม (ลูกลานตัม) จิ้นส้ม เป็นขนมที่ทำจากเนื้อหมู น้ำพิกน้ำผัก (น้ำพริกน้ำผัก) เป็นการนำน้ำผักมาผสมกับพริกแดงปิ้งไฟให้หอมป่นละเอียดและเติมเกลือให้พอกับรสที่ซอบ ป่าปิ้ง (ปลาปิ้ง) ป่าฮ้อ (ปลาร้า) และหน่อไอ้ เป็นหน่อไม้ที่แช่น้ำทิ้งไว้จนมีกลิ่นแล้วจึงนำไปต้มเพื่อกินกับน้ำพริกดำ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547: 218, 629, 895) สำหรับอาหารสมัยใหม่เป็นของหวานที่ทำมาจากน้ำตาล คือ ฮอลล์ คำบริภาษดังกล่าวมีการนำเอารูปลักษณะของอาหารมาใช้ในการเปรียบเทียบและสร้างคำเพื่อใช้ในการบริภาษ ทำให้เห็นวิถีชีวิตของคนภาคเหนือที่มีความเกี่ยวข้องและพึ่งพิงธรรมชาติ จึงนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประกอบอาหาร รวมทั้งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการกินของคนภาคเหนือที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังเห็นได้จากชื่ออาหารหรือของกินสมัยใหม่ที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

2.6 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป พบจำนวน 24 คำ คนภาคเหนือมีสิ่งของเครื่องใช้หลายประเภทเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แก้วแขนหยิ่งค้อนทุบหมู (ท่อนแขนเหมือนค้อนทุบหมู) ป่าชื้อชะย่า (ไอ้น้ำมันยาง) ป่ามุยแง่ม (ไอ้ชวานมิง่าม) ป่าส้วมตัน (ไอ้ส้วมตัน) ป่าใส่ไกรถถีบ (ไอ้เส้นยางที่เป็น

อุปกรณ์ประกอบกับหัวสูบลมรถจักรยาน) ป่าหน้าเกิบหูก็บปู้ดข้างเดียว (ไอ้หน้ารองเท้าตะแบบคียบข้างเดียว) ป่าหน้าหนังว่อง (ไอ้หน้ายางยืดชนิดที่เป็นวงใช้รัดของ) ปากเบี้ยวหยิ่งหึ่งเฮือน (ปากเบี้ยวเหมือนอวัยวะเพศหญิงลงเรือน) หน้าป็นจานเข้าหมา (หน้าเหมือนจานอาหารที่ใช้เลี้ยงสุนัข) หน้าผ่อหยิ่งผักบั้งฟาดเสา (หน้าเหมือนผักบั้งฟาดเสา) ที่เด้าหม้อเต้าไห (อวัยวะเพศหญิงเท่าหม้อเต้าไห) หุ่นหยิ่งสะลิ้มตั่ง (หุ่นเหมือนฟูกมัดตั่งไว้) อีเกิบคบดีน (อีรองเท้ากั๊ดเท้า) อีง่อนรถถีบ (อีท้ายทอยรถจักรยาน) อีเดี่ยวหม้อหนึ่งใหม่ (อีผ้าผ้าชั้นน้อยยาวสำหรับคาดปากหม้อใหม่) อีป่าถั่วเคิ้นซั้ง (อีถั่วฝักยาวตกค้าง) อีหน้าบักินแป้ง (อีหน้าไม่กลมกลืนกับแป้ง) ฮูดังหยิ่งป่องโฮงสี (จุกเหมือนปล่องโรงสี)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยสิ่งของสำหรับการต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องใช้สำหรับสัตว์ เช่น ค้อนทุบหมู (ค้อนทุบหมู) จานเข้าหมา (จานอาหารที่ใช้เลี้ยงสุนัข) เครื่องใช้ในงานช่าง เช่น มุยแง่ม (ชวานมิง่าม) ใส่ไกรถถีบ (เส้นยางที่เป็นอุปกรณ์ประกอบกับหัวสูบลมรถจักรยาน) เครื่องใช้สำหรับให้แสงสว่าง เช่น ชื้อชะย่า (น้ำมันยาง) เครื่องใช้สำหรับอยู่อาศัย เช่น เฮือน (เรือน) เสา เครื่องใช้ในห้องน้ำ เช่น ส้วม เครื่องใช้สำหรับใส่เดิน เช่น เกิบ (รองเท้า) เกิบหูก็บ (รองเท้าตะแบบคียบ) เครื่องใช้ในครัว เช่น หนังว่อง (ยางยืดชนิดที่เป็นวงใช้รัดของ) หม้อไห เดี่ยวหม้อหนึ่ง (ผ้าชั้นน้อยยาวสำหรับคาดปากหม้อ) เครื่องใช้สำหรับนอน เช่น สะลี (ฟูก) เครื่องใช้สำหรับขับขี่ เช่น รถถีบ (รถจักรยาน) เครื่องใช้สำหรับการเกษตร เช่น ซั้ง (ค่าง) โฮงสี (โรงสี) และเครื่องใช้สำหรับประทีนผิว เช่น แป้ง

สิ่งของเครื่องใช้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนภาคเหนือได้นำสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาประกอบเป็นคำบริภาษ รวมทั้งใช้

เปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ถูกบริภาษ เช่น แก้วแหวนหยิ่งค้อนบับหมุ เป็นการเปรียบเทียบต้นแขนของผู้ถูกบริภาษว่ามีลักษณะคล้ายกับค้อนที่ใช้สำหรับทุบหมุ หุ่นหยิ่งสะลิมัดตั้ง เป็นการเปรียบเทียบรูปร่างของผู้ถูกบริภาษว่ามีลักษณะเหมือนฟูกหรือที่นอนยัดด้วยหุ่นที่มัดตั้งไว้ จากตัวอย่างคำบริภาษจะเห็นว่าการเปรียบเทียบอวัยวะหรือรูปร่างของมนุษย์กับสิ่งของเครื่องใช้ ลักษณะการเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นความผิดปกติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งของผู้ถูกบริภาษ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอับอายเมื่อถูกบริภาษ

2.7 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ พบจำนวน 34 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แกนแก่นตำ (ปวดดวงตา) ปากันเป็นตุ่ม (ไอ้ก้นเป็นตุ่ม) ป่าซี้ตุ๊ด (ไอ้โรคผิวหนัง) ป่าต่ายเป็นเอดส์ (ไอ้ต่ายเป็นเอดส์) ป่าตุ่มปืด (ไอ้ตุ่มพิษ) ป่าเล็บตีนหยิ่ง (ไอ้เล็บขบ) ป่าหูดไก่ (ไอ้หูดไก่) ป่าซูซี้เป็นหนองใน (ไอ้รูทวารเป็นหนองใน) หน้าหยิ่งแะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะป่วย) ห่ากินตับ (โรคห่ากินตับ) ห่าวอก (โรคห่าหลัง) หูกวง (หูได้ยินไม่ชัด) คำบริภาษข้างต้นพบการนำคำที่เกี่ยวกับประเภทของโรคหรือเชื้อโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น ซี้ตุ๊ด เป็นโรคผิวหนังซึ่งติดต่อกันได้ทำให้ผิวหนังเป็นผื่น หนาหยาบ มีน้ำเหลืองหรือตกสะเก็ด เอดส์ หูดไก่ (หูดหงอนไก่) เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หนองใน เป็นกามโรคที่ทำให้เกิดหนองมีเชื้อในช่องปัสสาวะ ห่า เป็นโรคระบาดร้ายแรงอย่างโรคอหิวาต์และกาฬโรค การนำคำที่เกี่ยวกับอาการของโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น แกน (ปวด) เล็บตีนหยิ่ง (เล็บขบ) เป็นอาการ ของเล็บเท้าอกขยายเข้าไปในเนื้อ เมื่อย (เป็นไข้) หูกวง เป็นอาการที่

หูได้ยินไม่ชัดหรือหูแว่ว และการนำคำที่เกี่ยวกับสภาพของโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น ตุ่ม ตุ่มปืด (ตุ่มพิษ) เป็นเม็ดตุ่มที่เกิดตามผิวหนังด้วยพิษร้อนหรือพิษอักเสบ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547 ; เจนจิต ฉายะจินดา, 2560) จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นความคิดในการสร้างคำบริภาษของคนภาคเหนือที่นำโรคภัยไข้เจ็บที่พบในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประเภทของโรคหรือเชื้อโรคอันตราย รวมทั้งอาการและสภาพของโรคที่สามารถสร้างความเจ็บปวดทรมานต่อร่างกายมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ เพื่อต้องการให้ผู้ถูกบริภาษเป็นโรค มีอาการหรือสภาพที่เกิดจากโรคต่างๆ ตามความมุ่งหวังของผู้บริภาษ

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือบางคำสามารถจัดอยู่ได้หลายด้าน เช่น ป่าคาวย ป่าจิว ไอ้จิว จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ นอกจากนี้คำที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือยังสามารถจัดอยู่ได้หลายด้าน เช่น โบรมผี พายโบม พายหล่อง จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี และด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม จাঁดวอก จাঁดหมา จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ ห่าวอก หน้าหยิ่งแะเมื่อย ก็สามารถจัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปจำนวนคำและคำร้อยละของโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” แสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนคำและคำร้อยละของโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊ก แพนเพจ “ฮาคนเมือง”

โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง”	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. โลกทัศน์ด้านความเชื่อ		
1.1 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี	32	14.35
1.2 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา	3	1.35
1.3 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม	13	5.83
1.4 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม	4	1.79
2. โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่		
2.1 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด	17	7.62
2.2 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ	13	5.83
2.3 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับพืช	13	5.83
2.4 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์	61	27.35
2.5 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร	9	4.04
2.6 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป	24	10.76
2.7 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ	34	15.25
รวม	223	100

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” มีความสอดคล้องกับแนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ ที่เชื่อว่า ภาษาคือตัวกำหนดความคิดของคน การศึกษาภาษาของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจว่า ผู้ใช้ภาษานั้นๆ มองสังคมรอบตัวเขาอย่างไร (Sapir, 1957 ; Whorf, 1956 ; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549 ; ศราวุธ หล่อดี, 2561) ทั้งนี้การวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” ถือว่าเป็นการศึกษาภาษาอย่างหนึ่ง ที่สามารถสะท้อนระบบความคิด โลกทัศน์หรือการมองโลกของคนภาคเหนือแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ด้านความเชื่อ ประกอบ

ด้วยความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่ ประกอบด้วย ความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) ที่ศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำด่าในภาษาไทย พบคำด่าเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี ศาสนา กฎแห่งกรรม และคำด่าเกี่ยวกับพืช สัตว์ สิ่งของ

เมื่อพิจารณาจำนวนคำและคำร้อยละของคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” ที่สะท้อนโลกทัศน์ของคนภาคเหนือ (จำนวน 223 คำ) พบโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด จำนวน 61 คำ คิดเป็นร้อยละ 27.35 รองลงมาเป็นโลกทัศน์ด้าน

ความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ จำนวน 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.25 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี จำนวน 32 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.35 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป จำนวน 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.76 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด จำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.62 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ จำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.83 ในแต่ละด้าน โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.04 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และโลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.35

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นพบโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด เนื่องจากคนภาคเหนือมีวิถีชีวิตผูกพันกับสัตว์ประเภทต่างๆ ทั้งสัตว์ขบเลี้ยง (ป่าซี้เปี้ยแมงແຂ็บ: แมลงสาบ) สัตว์มีกระดูกสันหลัง (จำดวอก: ลิง) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง (ป่าแป้วววกาศ: พยาธิ) และสัตว์ในนินาย (อี่จ้างน้ำ: สัตว์ที่มีรูปร่างเหมือนข้างอ้ายอยู่ตามวังน้ำหรือห้วงน้ำลึก) ซึ่งเป็นสิ่งที่คนภาคเหนือพบเห็นในชีวิตประจำวันและรับรู้จากการเล่าสืบต่อกันมา จึงนำชื่อสัตว์ พฤติกรรมหรือลักษณะบางประการของสัตว์ประกอบและสร้างเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ สอดคล้องกับที่ ศุภชัย ตีระวิชัย (2556) กล่าวว่า สัตว์มักถูกนำมา ใช้เป็นคำเรียกและคำบริภาษเพื่อสื่อความหมายในเชิงลบ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำ

ด่าในภาษาไทยของ อรทัย ชินอักษรพงศ์ (2557) ที่พบการเปรียบ เทียบลักษณะนิสัยของคนที่ถูกด่ากับสัตว์ รวมทั้งใช้ชื่อสัตว์เป็นคำด่า ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้ภาษามีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เหล่านั้นอย่างใกล้ชิด โดยบางชนิดเป็นสัตว์เลี้ยงภายในบ้าน (หมาหัวเน่า) สัตว์ที่รู้จักกันโดยทั่วไปหรืออาจเคยเห็นตามสวนสัตว์ทั่วไป (งูเห่าควาย) โลกทัศน์ด้านที่พบน้อยที่สุด คือ โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา เนื่องจากศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนที่ดั่งงามจึงไม่นิยมนำมาประกอบเป็นคำบริภาษ

คำที่ใช้ในภาษาต่างๆ สามารถแสดงให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในสังคมนั้น อาจกล่าวได้ว่า คำเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ดังนั้นการวิเคราะห์คำจะทำให้เห็นและเข้าใจมโนทัศน์ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจระบบความคิด และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นได้อีกด้วย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549: 83)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” เพื่อให้ได้ข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ครบถ้วนยิ่งขึ้นควรเก็บข้อมูลคำบริภาษจากสื่อออนไลน์อื่นเพิ่มเติม เช่น ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) แล้วนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิต ฉายะจินดา. (2560). หูดหงอนไก่ ไม่ถึงตาย แต่ (อาจ) ทำลายชีวิตคู่. <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=1289>
- ทิพวัลย์ เหมรา. (2560). ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน. *การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 1* (pp. 1396-1406). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพวัลย์ เหมรา. (2562). ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน: ความหมายของถ้อยคำ. *Humanities, Social Sciences, and Arts, 12*, 793-810.
- ปรีดา จันทร์แจ่มศรี และอดิเทพ วงศ์ทอง. (2554). ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมล้านนา. ใน *กฤตศุภา โขตินภัสชัย (บรรณาธิการ), ล้านนาศึกษา* (หน้า 153-194). ยิ่งเจริญ.
- พนมพร นิรัฐทวี. (2544). ว่าด้วยเรื่องคำว่า “คำ” กับ “บริภาษ”. *จุลสารสายไทยฉบับพิเศษ, 2*, 32-36.
- ภูเดช แสนสา. (2555). คำสวดและคำบริภาษในล้านนาที่มาจากเครื่องใช้ในพิธีศพ. *วารสารภาษาและวรรณกรรมไทย, 2*, 200-218.
- รัฐชนีย์ ศรีสมาน. (2552). บทบริภาษในบทละครนอก: ภาพสะท้อนค่านิยมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์, 16*(2), 8-21.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- เรณู อรรถจามาตร์. (2528). *โลกทัศน์ชาวล้านนาไทยจากวรรณกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิไล ธรรมวาจา. (2549). บทบริภาษ: ถ้อยคำสำนวนที่สะท้อนค่านิยมในสังคมไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 1*(2), 48-56.
- วิสันต์ สุวิสิทธิ์. (2547). *วัจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2561). การสื่อสารผ่านแฟนเพจเฟซบุ๊กกับผลที่เกิดขึ้นต่อเจ้าของแฟนเพจเฟซบุ๊ก: กรณีศึกษา แฟนเพจเฟซบุ๊กที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 4*(ฉบับพิเศษ), 16-33.
- วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์. (2536). *คำบริภาษในเพลงชาनोंง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- ศรศักดิ์ ไชยมงคล. (2540). *ลักษณะการบริภาษในวรรณคดีประเภทกลอนบทละครและกลอนนิทานสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศราวุธ หล่อดี. (2561). *การวิเคราะห์คำเรียกผีในภาษาสำนวน*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศราวุธ หล่อดี. (2564). คำเรียกผีภาษาสำนวน: การดำรงอยู่และโลกทัศน์ของชาวล้านนา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 21*(1), 396-420.
- ศิวริน แสงอาวุธ. (2557). *วัจนบริภาษในข้อความแสดงทัศนคติต่อข่าวการเมืองจากสื่ออินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2556). การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัย
ศิลปากร. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 35(2), 54-75.
- สมบัติ สมศรีพลอย. (2559). กลอนแดง: วิจารณ์กรมบริภาษยกย่อนในเพลงอีแซว. *วารสารมหาวิทยาลัย
ศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 36(2), 113-126.
- สมบูรณ์ ศรีระสันต์. (2542). วิเคราะห์ค่านิยมทางสังคมและการใช้ภาษาจากคำบริภาษในบทละครนอก
พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุนทร คำยอด. (2557). อุดมการณ์สิ่งแวดล้อมในเอกสารโบราณล้านนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 2(3), 57-68.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). *กว่าจะเป็นนักภาษาศาสตร์*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). *อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำตำในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2552). *การศึกษาการใช้ภาษาบริภาษของนักการเมืองไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรุณี ตันศิริ. (2549). *วัฒนธรรมถิ่นวัฒนธรรมไทย*. วัฒนาพานิช.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง*. มิ่งเมือง.
- Sapir, E. (1957). *Culture, language, and personality: Selected writing of Edward Sapir*. University
of California Press.
- Whorf, B.L. (1956). An American Indian model of the universe, The relation of habitual thought
and behavior to language. In Carroll, J.B. (Ed.), *Language, Thought, and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf* (pp. 213-214, 264). M.I.T. Press.